
Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo i Morsø Kommune 2016 – 2025

INDSATSPLAN

Morsø Kommunes Udvalg for Teknik og Miljø har på mødet den 13. april 2016 vedtaget ”Forslag til Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo”. Forslaget har været i offentlig høring med frist for at indkomme med bemærkninger til Morsø Kommune på naturogmiljo@morsoe.dk senest den 24. juni 2016 kl. 12.00. Der er i høringsperioden ikke indkommet bemærkninger til forslaget, og dette er derfor den endelige indsatsplan, der beskriver strategi og metodevalg for indsatsen overfor kæmpe-bjørneklo i Morsø Kommune.

Indsatsplanen gælder i perioden 2016-2025.

Formålet med indsatsplanen er at udrydde kæmpebjørneklo i Morsø Kommune. Det betyder, at ingen kæmpe-bjørneklo i kommunen på noget tidspunkt må sprede frø, og alle planter skal på sigt udryddes.

Indsatsplanen dækker hele Mors. Både kommunen og alle ejere af arealer med kæmpebjørneklo har efter vedtagelse af nærværende plan derfor pligt til at bekæmpe planten effektivt i overensstemmelse med indsatsplanen.

Kommunen kan med indsatsplanen pålægge ejere af arealer, hvor der findes kæmpebjørneklo, at bekæmpe planten effektivt i overensstemmelse med denne indsatsplan.

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo er omfattet af krydsoverensstemmelse under enkeltbetalingsordningen. Manglende bekæmpelse kan medføre en reduktion i den direkte støtte og i landdistriktsstøtten.

Indsatsplanen er udarbejdet med hjemmel i § 10 i Lov om drift af landbrugsjorder¹, med efterfølgende Bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo².

HVORFOR BEKÆMPE KÆMPEBJØRNEKLO?

Kæmpebjørneklo blev indført til Danmark som prydblade i slutningen af 1800-tallet, og har siden spredt sig til naturen med stadig stigende hastighed. Det betegnes som en invasiv art, idet den ikke er naturligt hjemmehørende her i landet. Den kan danne store sammenhængende bevoksninger, der udkonkurrerer den hjemmehørende vegetation. Planten udskygger al underliggende vegetation, hvorved artsdiversiteten falder. På arealer med kæmpebjørneklo efterlades i vinterperioden store blottede arealer, med risiko for udskridning af skrænter og brinker, og erosion af store mængder jord til vandløbene. Se bilag 1 for nærmere beskrivelse af planten.

Derudover er det almindelig kendt, at kæmpebjørneklo ved berøring kan forårsage smertefuld eksem, som kan være op til ½ år om at hele. Denne virkning forstærkes af sollys.

Ved en fælles indsats kan planten bekæmpes effektivt, men det kræver en koordineret og effektiv indsats, så planten en gang for alle kan udryddes. Denne indsatsplan er derfor tænkt som koordineringen af denne indsats, så den enkelte lodsejer sammen med Morsø Kommune kan danne fælles front mod planten, og derved på sigt få den udryddet.

¹ LBK nr. 191 af 12/03/2009

² Bek. Nr. 862 af 10/09/2009

STRATEGI

Fra vækstsæson 2016 vil der blive ført tilsyn i hele kommunen – på såvel store som små bestande af kæmpebjørneklo. Tilsynet er koblet op på rapporteringer fra offentligheden via Gi' et praj – app'en, hvor borgere kan indrapportere fund med præcis lokalisering til kommunens driftsafdeling. På offentlig grund vil indrapporteringen straks blive fulgt op med en indsats, mens der ved indrapporteringer af fund på privat grund først vil ske en henvendelse til lodsejer, med information om fundet, samt forpligtelserne i henhold til denne indsatsplan.

Tidsfrister for bekæmpelse

Bekæmpelsen skal gentages og kontrolleres flere gange i løbet af en sæson.

Bekæmpelse er foretaget effektivt, når ingen planter af kæmpebjørneklo får mulighed for at udvikle og sprede frø det pågældende år.

Derfor er følgende minimumsfrister fastsat for bekæmpelse:

- Første bekæmpelse inden 1. maj
- Opfølgende bekæmpelse 2 gange i løbet af sommeren
- Afsluttende bekæmpelse 1. september

Planter der opdages i løbet af vækstsæsonen, efter den 1. maj, skal bekæmpes senest 3 uger efter de er opdaget.

For at sikre størst effektivitet af indsatsen anbefales det, at man løbende holder øje med planten, så man kan sætte ind med bekæmpelse inden den sætter nye frø, da stress af planten kan bevirke en øget blomstring og frøsætning.

Tilsyn og opfølgning

Morsø Kommune fører tilsyn med arealer, hvorpå der er registreret kæmpebjørneklo, og har til enhver tid, mod forevisning af behørig legitimation, adgang til arealer omfattet af indsatsplanen.

Overholdes indsatsplanens bestemmelser om bekæmpelse af kæmpebjørneklo ikke, kan Morsø Kommune udstede et påbud om, at bekæmpelsen skal foretages senest 3 uger efter påbuddets modtagelse.

Efterkommes påbuddet ikke kan kommunen foretage bekæmpelsen. Manglende efterkommelse af påbud kan straffes med bøde. Bødestørrelsen forventes at svare til ejerens sparede udgifter til bekæmpelse, dog mindst 5.000 kr. i henhold til NaturErhvervstyrelsens retningslinjer.

Påbud vil kunne påklages til NaturErhvervstyrelsen af de berørte lodsejere. Klagen skal indsendes til Morsø Kommune, som sender klagen videre til NaturErhvervstyrelsen med kommunens kommentarer. En klage skal være modtaget inden 4 uger efter modtagelse af påbuddet.

Bekæmpelsesmetoder

Kæmpebjørneklo er en sejlivet plante, som dog ved rettidig omhu kan bekæmpes effektivt på få år.

Planterne er meget store og danner tit tætte bestande. Spredningen er desuden meget effektiv. Hver plante kan producere omkring 50.000 frø. Umodne frø af afhøstede blomsterskærme kan eftermodne og frøene kan i nogle tilfælde overleve kompostering og bevare spireevnen i mere end 10 år.

Plantesaften er giftig og al hudkontakt med planten bør undgås. Når man bekæmper planterne anbefales det at bruge handsker, vandtæt tøj og støvler. Beklædningen skal slutte tæt ved hals, ankler og håndled. Er der risiko for at få saft i ansigtet, bør der anvendes ansigtsbeskyttelse.

Giftvirkningen er en kombination af plantesaft og sollys. Det er derfor bedst at udføre bekæmpelsen i overskyet vejr, og under alle omstændigheder undgå at arbejde i direkte sol.

Hvilken metode der er bedst at benytte til bekæmpelse af kæmpebjørneklo afhænger af, hvor store bestande, der er tale om.

Enkeltstående planter og bevoksninger op til 100 individer anbefales rodstykket (planten skæres over 10-15 cm under jorden). Rodstikning udføres både lettest og mest effektivt, mens planterne er forholdsvis små. Metoden er effektiv til at slå planten ihjel med, men er også meget arbejdskrævende ved større bestande. Det er vigtigt at planten efterfølgende ligges således, at roden ikke har kontakt med jorden, da den ellers kan rodfæste igen. Hvis der er skærme på planten bør den helt fjernes, da der er risiko for, at frøene eftermodner.

Store forekomster kan slås, afgræsses eller nedpløjes. Især får er meget effektive til afgræsning. Skærmmkapning er dog også meget effektivt her, da den resterende del af planten så udskygger småplanterne.

Det kan i enkelte tilfælde være aktuelt at anvende sprøjtemidlet Glyphosat (Roundup) til påsmøring eller eventuelt punktsprøjtning. Påsmøring giver dog det bedste resultat, og er den eneste metode der må anvendes indenfor 2 m fra vandløb. Det er dog langt fra den mest effektive metode, og kræver ofte en nøje opfølgning for at sikre, at planten dør af behandlingen.

Endvidere kan de små kimplanter i det tidlige forår svides med gasbrænder. Vær forsigtig, da forårstørre tørvelag nemt kan antænde.

Morsø Kommune anbefaler anvendelse af de manuelle metoder, da de er mest effektive og mest skånsomme overfor miljøet. Anvendes Glyphosat, skal alle sikkerhedsmæssige og miljømæssige forskrifter overholdes, og der skal tages hensyn til at bekæmpelsesmetoden ikke må være til skade for økologiske bedrifter.

SKEMA OVER EGNEDE BEKÆMPELSESMETODER

	Enkelte planter (1-100 individer)	Mellemstore bestande (100-1000 individer)	Store bestande (>1000 individer)
Opgravning/rodstikning	Anbefales	Noget tidskrævende, men kan anbefales som den sikre metode til bekæmpelse især i blød jord	Meget tidskrævende
Slåning	Kan bruges - rodstikning giver dog hurtigere resultat	Slåning kan overvejes forud for rodstikning eller græsning	Slåning bør overvejes forud for græsning eller sprøjtning
Græsning	Tidskrævende	Muligheden for græsning bør undersøges	Muligheden for græsning bør undersøges
Skærmbekæmpelse	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning, eller der er mange småplanter	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning, eller der er mange småplanter	Bør ske hvis man ikke når at fjerne planterne inden frømodning, eller der er mange småplanter
Sprøjtning	Anbefales ikke	Anbefales ikke	Først slåning efterfulgt af påsmøring eller punktsprøjtning

ANDEN LOVGIVNING OG GRÆSNING

Naturområder som enge og moser er omfattet af beskyttelsesbestemmelserne i Naturbeskyttelsesloven. Der er ingen generelle regler for, hvor stort et indgreb skal være, for at der kræves dispensation. Generelt er det dog ikke nødvendigt at søge tilladelse til at etablere græsning i disse områder. Derimod er der normalt forbud mod græsning på vandløbsbrinker samt i byzoner.

Henvend dig til kommunen hvis du har spørgsmål vedrørende græsning.

BEKÆMPELSE LANGS VANDLØB

Ved offentlige vandløb foretager kommunen vandløbsvedligeholdelsen fastlagt i vandløbsregulativer for de enkelte vandløb. Vandløbsvedligeholdelsen sker af hensyn til vandløbets vandafledningsevne. Bekæmpelse af kæmpebjørneklo på vandløbsbrinker er derfor omfattet af den kommunale vandløbsvedligeholdelse, da ”nøgne” brinker i vinterhalvåret kan forårsage skred og sedimenttransport i vandløbet. Bekæmpelse af kæmpebjørneklo på 2 meter bræmmerne langs vandløbene påhviler de enkelte lodsejere.

OFFENTLIGGØRELSE OG HØRING

Den endeligt vedtagne indsatsplan kan indenfor 4 uger efter offentliggørelsen påklages til NaturErhvervstyrelsen af de berørte lodsejere, Danmarks naturfredningsforening, Friluftsrådet og Dansk Landbrug, jf § 6 i bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo.

En klage har ikke opsættende virkning.

EVALUERING

Indsatsplanen gælder for perioden 2016-2025. Når der er gået mindst 3 hele vækstsæsoner fra endelig vedtagelse og offentliggørelse af indsatsplan evalueres planen af Morsø Kommunes Udvalg for Teknik og Miljø. På det tidspunkt vil det være muligt at vurdere om den gældende indsatsplan har tilstrækkelig effekt på bekæmpelsen af kæmpebjørneklo.

Hvis lovgrundlaget for indsatsplanen ændres, kan planen til enhver tid justeres.

BESKRIVELSE AF KÆMPEBJØRNEKLO

Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) er en prægtig plante med sin imponerende størrelse og lysende hvide skærme. Kæmpebjørneklo er i Danmark det mest frygtede landskabsukrudt, da den udkonkurrerer al hjemmehørende vegetation på de invaderede steder, og skaber risiko for jordskred på skråninger.

Kæmpebjørneklo er som regel to-årig og bliver det andet år 2-4 m høj, nogle gange endnu højere. Stængelen kan være op til 10 cm tyk og er stivhåret med røde pletter. Bladene er store og saftiggrønne, ofte meterlange og fjersnitdelte. Blomsterne er små og hvide og sidder i store skærme; den midterste skærm kan være over en halv meter i diameter.

Det vigtigste kendetegn til at skelne kæmpebjørneklo fra de nævnte arter er: Højden (over 2-3 m), den store brede skærm og det mangebladede småsvøb.

Kæmpebjørneklo spredes ved hjælp af frø. En stor plante sætter omkring 50.000 frø og ca. 23 procent af dem kan spire. Dette betyder, at én plante teoretisk kan blive til ca. 12.000 planter, der tilsammen kan producere 60 millioner frø - på bare 2 år! Heldigvis spredes frøene ikke altid til voksesteder, hvor der er plads til at spire. Men eksemplet viser, at bare én enkelt plante vil kunne dække et stort areal i løbet af 1-2 generationer, hvis man ikke bekæmper den. Frøene kan bevare spireevnen i jorden i mindst 10 år.

Frøene er flade, lette og hindeagtige og kan blæse langt omkring. Desuden flyder frøene fint i vand, og da bjørneklo gerne vokser langs med vandløb, kan den sprede sig langt omkring i et større vandløbssystem og derfra for eksempel ind på vandløbsbræmmer, i enge og overdrev.

I mørket under bjørneklo-planterne kan andre planter ikke trives. Fugle, sommerfugle og de fleste andre dyr vil heller ikke leve under bjørneklo, kun nogle få insekter og snegle kan leve her.

Planten dør når den har sat frø. Kæmpebjørneklo blomstrer i juni og juli, og frøene spredes fra august til oktober.

I Danmark findes der andre store skærmplanter, som kan forveksles med kæmpebjørneklo, f.eks. almindelig bjørneklo, grønblomstret bjørneklo, strand-kvan og angelik. Ingen af disse arter er landskabsukrudt og bør derfor ikke bekæmpes.

Almindelig bjørneklo

Grønblomstret bjørneklo

Strand kvan

Angelik

YDERLIGERE OPLYSNINGER

For yderligere spørgsmål vedrørende indsatsplanen, anmeldelse og bekæmpelse af kæmpebjørneklo henvises til Natur og Miljø på tlf. 99 70 70 00 eller e-mail: naturogmiljo@morsoe.dk.

Indsatsplanen samt diverse informationer om planten, bekæmpelsesmetoder, sikkerheds- og arbejdsmæssige forhold, man bør tage hensyn til, kan findes på Morsø Kommunes hjemmeside www.morsoe.dk.

KILDER OG HENVISNINGER

www.retsinfo.dk (love og bekendtgørelser)

www.naturerhverv.dk (lovgivning om bekæmpelse af kæmpebjørneklo, principper for bødeudmåling samt bekæmpelsesmetoder)

<http://mst.dk/virksomhed-myndighed/bekaempelsesmidler/sproejtemidler/>